

Motion till riksdagen

1985/86: Jo232

Margareta Palmqvist m. fl. (s)

Användningen av biologiska bekämpningsmedel

Modern jord- och skogsbruksteknik har inneburit att naturresurser har kunnat utnyttjas alltmer effektivt. Vinsterna har flerdubblats jämfört med gamla metoder, och lönsamheten har därmed blivit allt bättre, men delvis har det skett till priset av rubbningar i naturens egen balans mellan olika ekologiska system.

Vissa insekter och mikroorganismer, som förökat sig i en omfattning som lett till stora skador på grödor och skog, har kunnat bekämpas med olika kemiska preparat. Ogräs har kunnat utrotas utan att nyttoväxterna skadades. Då dessa bekämpningsmedel gav oss nya möjligheter att öka odlingsvinsterna mottogs de till en början med entusiasm. Men forskning och erfarenheter har visat att man också åstadkom nya rubbningar i balansen inom och mellan olika ekologiska system.

Biotekniken öppnar nu nya vägar. Med hjälp av avancerad genteknik tar man nu fram tåligare växtarter, som är mer köldhärdiga, mindre mottagliga för angrepp från mikroorganismer och insekter och med större förmåga att hämta kväve från luften.

Biologiska medel för bekämpning av icke önskvärda insekter och mikroorganismer kan nu framställas. Med bioteknikens hjälp försöker man finna artspecifika, naturliga bekämpningsmedel. Men för att få önskvärd effekt av dessa "skräddarsydda" medel måste de tillföras i mycket större mängd än de förekommer i sitt naturliga sammanhang. Eftersom det rör sig om levande organismer, kan de föröka sig på oväntat sätt, om de sprids i naturens komplicerade biologiska system. I detta avseende skiljer de sig alltså väsentligt från de kemiska preparaten.

Erfarenheter från användningen av kemiska bekämpningsmedel visar att inte bara jorden, luften och vattnet påverkas utan även djur och människor. Ibland har orsakssammanhangen varit tydliga, men oftast har mödosamt forskande krävts för att klarlägga komplicerade kedjor av orsaker till skador på natur, djur och människor.

Även biologiska bekämpningsmedel – liksom växter med förändrade egenskaper – kommer att förändra våra livsbetingelser, förhoppningsvis till det bättre. Men det finns anledning att mycket noggrant följa utvecklingen både för att kunna ta till vara nyttan av nya rön och för att om möjligt förhindra nya misstag.

Biologiska bekämpningsmedel finns redan på marknaden, och vi har anledning att vänta oss en kraftig expansion inom detta område.

Några av de frågor man måste söka besvara, innan ett nytt medel får komma till användning, är:

Mot. 1985/86
Jo232

- Kan genetiskt förändrade mikroorganismer förorsaka infektioner eller giftpåverkan på människor och djur?
- Vad får en förändring av mikroorganismernas sammansättning för betydelse för allergier?
- Kommer man att finna nya egenskaper hos svampar och deras sporer som är mindre eller mer allergiframkallande?
- På vilket sätt påverkas ekologiska system?
- Kan bio-geokemiska processer i naturen påverkas?

Enligt en rapport i *Biotechnology News* från november 1985 förbereds nu i USA tillstånd för försök i naturlig miljö av 87 olika forskningsresultat. Samtliga innebär vidareutveckling av genetiskt förändrade organismer. De flesta försöken har – utifrån erfarenheten under förberedande forskning – bedömts som riskfria (76) eller med liten risk (10). I ett fall anges att risken är okänd.

Ansökningarna avser möjlighet att få pröva genetiskt förändrade bakterier, bl. a. som insektsmedel, bakteriedödande och kemikaliebrytande medel, men också att få odla genetiskt förändrade växter med t. ex. ökad resistens mot köld, bakterier, svampar och insekter. Resultatet av dessa försök kommer vi även i vårt land att kunna utnyttja.

Till skillnad från vad som gäller för kemiska bekämpningsmedel är det för närvarande oklart hur utnyttjande av biologiska bekämpningsmedel regleras enligt gällande svensk lagstiftning. Därav följer en osäkerhet om vilken/vilka myndigheter som bör kontrollera användningen av dessa medel. Det är därför nödvändigt att stifta en särskild lag för reglering av användning av biologiska bekämpningsmedel. Betydelsen av genteknik för utveckling av dessa bekämpningsmedel gör att ett existerande expertorgan – delegationen för hybrid-DNA-frågor – bör utnyttjas som expertorgan för frågor rörande biologiska bekämpningsmedel, även beträffande de genetiskt omanipulerade. Hybrid-DNA-delegationen har utöver sin gentekniska expertis även en omfattande expertis beträffande de aktuella biologiska områdena.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en reglering av användningen av biologiska bekämpningsmedel.

Stockholm den 24 januari 1986

Margareta Palmqvist (s)

Inger Hestvik (s)

Ingerd Anderlund (s)

Erik Jansson (s)